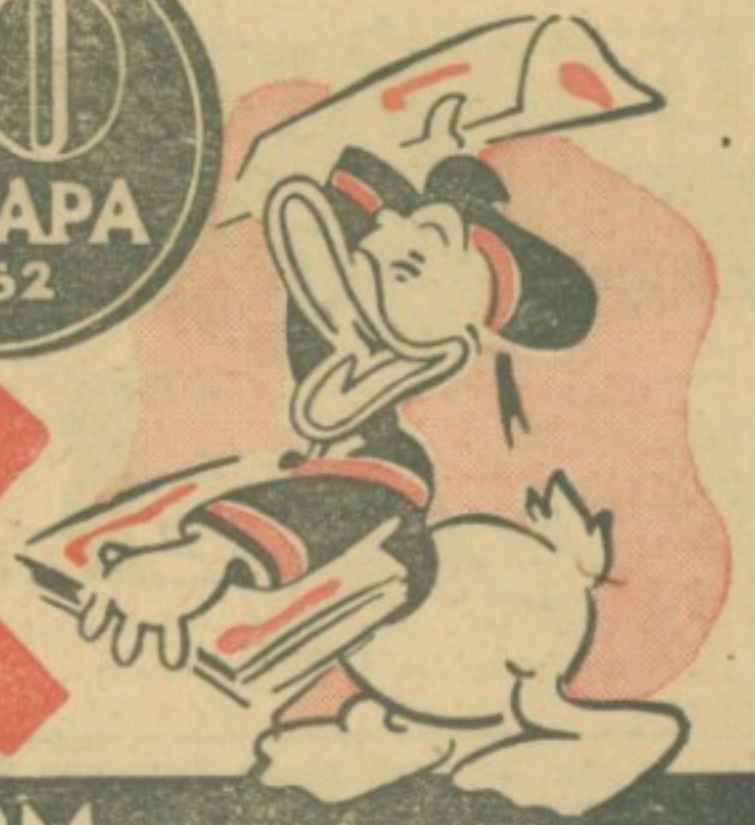


ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952



ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

WALT DISNEY:

Година XIV — Број 5 — Субота, 2 фебруар 1952



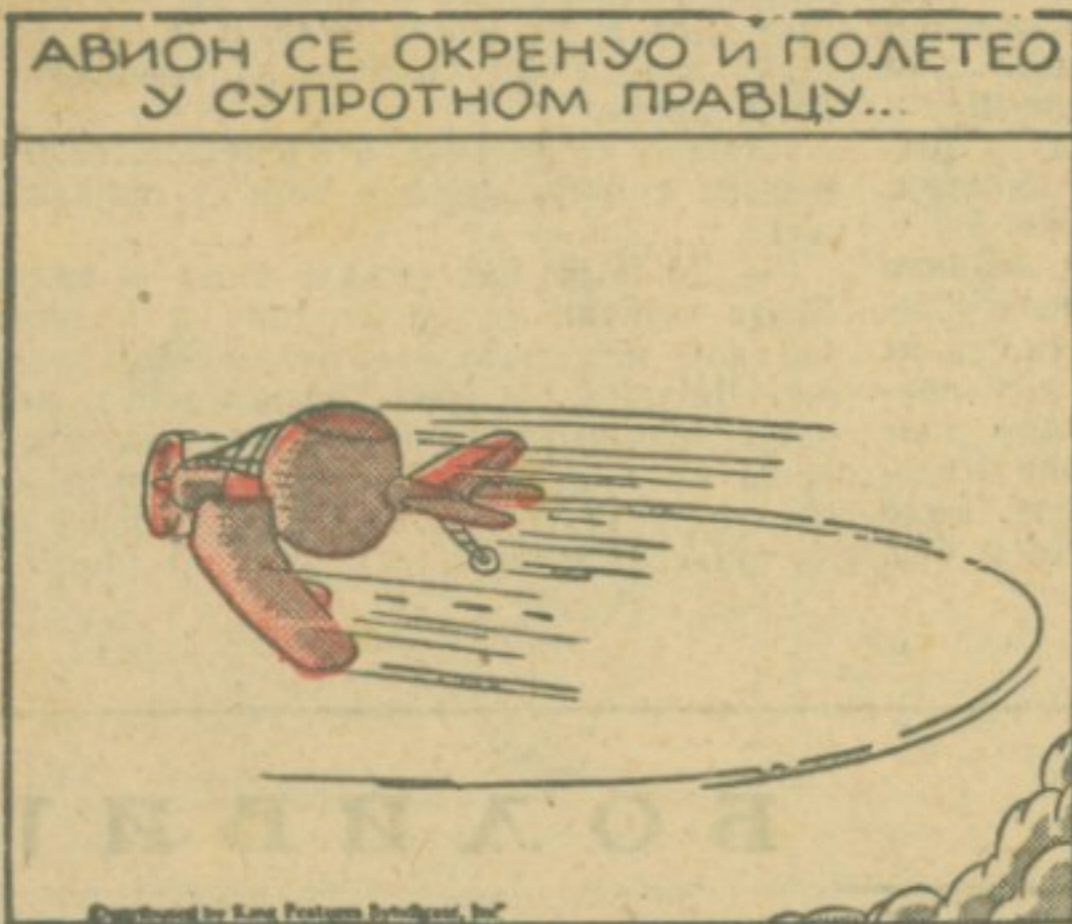
МИКИ И ШИЛЈА на острву диносаура

5. ЈЕДНО УЗБУДЉИВО ПУТОВАЊЕ

МИКИ И ШИЛЈА ПОШЛИ СУ КА ТАЈАНСТВЕНОМ ОСТРВУ ПРОФЕСОРА ПРЕПОТОПКА



АВИОН ЈЕ ОПЕТ ПОЛЕТЕО



... А РАДИО ЈЕ ПОЧЕО ДА СВИРА



У
ИДУЋЕМ БРОЈУ:
КРОЗ БРДА И ОБЛАКЕ

ЦЕК ЛОНДОН: ЗЛАТО

Елам Харниш, звани Бернинг Дејлајт, дошао је у кафану Тиволи, у Серкл Ситију, логору копача злата, да прослави свој тридесети рођендан. Он је једно време играо са младом девојком Вирџинијом, а затим прихватио позив четвориче пријатеља да са њима одигра партију помера. После узбудљиве игре Дејлајт је изгубио сав свој иметак, сем запрете паса, и одмах склопио са Били Ровлинсом уговор о превозу поште.

У зору, расположен и поред губитка, Дејлајт се опкладно са Французом Лујем и Олафом Хендерсоном да ће подићи две вреће брашна више него остали. Луј и Хендерсон подигли су по 15 врећа.



Дејлајт широкогрудо прекиде даљу препирку:
— Чему тај разговор? Шта је то једна врећа више? Ако могу да дигнем још једну, сигурно ћу дигнути две. Метните их само.

Он скочи на столицу, чучну и толико спусти рамена да је рукама могао да ухвати конопце. Затим промени мало положај ногу, помаче терет испитујући снагу мишица, а затим се опет умири настојећи да заузме што бољи положај.

Француз Луј, посматрајући га са сумњом, узвикну:
— Не губи време, Дејлајт! Почни.

Дејлајтове мишице напеше се поново, али овога пута истински; он је знао да у потреби све снаге свога складног тела, и готово неприметно, не стењући и без задиханости, диже са земље огромни товар од девет стотина фунти и њихао га је напред и назад, попут шеталице на сату.

Олаф Хендерсон дубоко уздахну у највећој тишини тако да га сви чуше. Вирџинија, која је несвесно била напела све своје мишиће тако да су јој већ причинјавали бол, опусти их, док је Француз Луј мрмљао с дубоким поштовањем:
— М'сје Дејлајт, свака част! Ја сам право дете према теби. Ти си велики човек.

Дејлајт спусти терет и упути се према келнерају.

— Синајте у њу! — узвикну, бацајући своју врећу келнеру који је стајао за тезгом. Овај сасу у његову врећу по две стотине долара злата из врећница двојнице који беху изгубили опкладу.

— Сви нека добу овамо! — пројучи Дејлајт. — И сваки нека каже шта жели, добитник плаћа!

— Ово је моја ноћ! — викао је десетак минута после тога. — Ја сам усамљени вук који има за собом већ тридесет зима. Данас је мој рођендан, једини дан у години који славим, и данас могу да оборим свакога човека. Хајдемо сви напоље! Уверavam вас да ћете се сви ваљати у снег. Напред, стари момци и обешњаци!

Сви се упутише излазу, сем келнера и оних који останаху да песмом славе бога Бахуса. Размишљајући како да сачува своје лично достојанство, Мек Доналд се при приближи Дејлајту пружајући му руку.

— Шта? Ти желиш да будеш први? — смејао се Дејлајт, стегнувши му руку као да се поздравља.

— Не, не, — похита овај. — Ја сам само хтео да ти честитам рођендан. Теби је, да богме, лако да ме бациш у снег. Каквов изгледа ја имам против човека који је у стању да подигне девет стотина фунти?

Мек Доналд је био тежак сто осамдесет фунти, и Дејлајт га је само држао за руку; па ипак, једним изненадним, снажним тражењем он подиже с ногу власника кафе и баца га потрбушке у снег. Одмах затим, хватајући оне који су стајали близу њега,



он на исти начин побаци у снег још шесторицу њих. Сваки је отпор био узалудан. Они су падали стрмоглавце, одлетали у снег у свим могућим положајима и на све могуће начине, али ипак тако да се никоме не догоди никакво зло.

А при слабој светлости звезданог неба већ је било тешко разликовати оне који су већ били у снегу од оних који су чекали на ред, и Дејлајт поче да их опињава по леђима и раменима, не би ли тако утврдио ко је већ направљен снегом.

— Већ си крштен? — чуло се његово вазда исто питање, чим би испружило своје снажне руке.

То су били људи који су прошли кроз најтежу школу живота, ветерани, који су суделовали у многим опасним окршајима, људи силне истрајности. Па ипак, они нису имали оно што је Дејлајт имао на претек — њима је недостајала савршена сардљива мозга и мишица. Њему је то било сасвим

тео пре него што се и спремио за одбрану. Све то није нимало уморило Дејлајта. За све време није ниједном застезао нити се задихао. Код њега је све ишло муњевитом брзином. Његово би тело за тренутак нагло овладао плаховитом снагом, а већ следећег момента било би опет потпуно мирно. Тако је Дејлајт, за један делић секунде, оборно Дока Вотсана, човека проседе браде и челична тела, који је био страхан и за самог себе. Управо док се он спремао за напад, Дејлајт је већ скочио на њега и башио га у снег. Олаф Хендерсон је настојао да се користи искуством које је стекао гледајући борбу својих пријатеља. Он покуша да се са стране изненада баца на Дејлајта у часу кад је овај пружио руку Доку Вотсани. Дејлајт опусти руке, нагло клече и ухвати Олафа за ноге. Олафово тело прелете преко њега као преко постављене препоне у дугом луку и паде у снег. Олаф не стиге ни да се дигне, а Дејлајт је већ био крај њега, преврну га на леђа и стаде да му трља снегом лице и уши.

— Убеђен сам, да сам исто тако јак човек, Дејлајт, као и ти, — викну Олаф, кад најзад устаде. — Али, тако ми бога, још нисам видео нешто слично овоме.

Француз Луј је био последњи од петорице и све што је дотле видео опомињало га је да буде опрезан. Он је читав минут скакутао и тапкао око Дејлајта, пре но што су се ухватили у коштац, а потом су се натезали и окретали, и ниједан није могао да стекне ни најмање предности. А онда, баш кад је борба постала занимљива, Дејлајт, искоришћујући снагу свих својих мишића, употреби један од својих муњевитих захвата. Француз Луј се још опирао, док је његово огромно тело пуцало, а онда се полавно морао да повија, све док није додирнуо земљу.

— Добитник плаћа, — узвикну Дејлајт скочивши на ноге и враћајући се у вивои.

— Овамо сви!

Људи се поређаше дуж келнераја по двоје и троје, огресавујући снег са својих индијанских шпела, јер је напољу било 60 степени испод нуле.

на некој свадби. Породица се била окупила, а дошли су и многи пријатељи. Свештенник је управо обављао последњи део церемоније и рече: — Оно што је бог спојио, нека нико на земљи не раздваја. "Свештениче, — рече младожења, — морам вас упозорити на граматичке грешке у овој реченици. Ја бих желео да моја женидба у сваком погледу буде исправна..." Кад се дим мало после развијао, невеста погледа око себе и виде мртвог свештенника, мртвог младожењу, мртвог брата, два мртва ујака и пет мртвих гостију. Она дубоко уздахну и рече: "Нека су проклетни ови модерни аутоматски револвери, покварили су ми све моје планове."

— А и ја то исто велим вама, — додаде Дејлајт кад се смех утиша, — да су Цек Керисова четири краља покварила све моје планове. Ја сам опелешен и нема ми другог излаза него да возим пошту у Дајк.

— Зар нас напушташ? — узвикну неко.

— Не. Пре свега, ја сам овамо дошао преко Чијукта још 1883. Прешао сам кланац по страшној међави у подераној кошуљи и само с једном шаком брашна. Те сам се зиме прехранио у Жиноу, а с пролећа сам поново прошао кроз кланац. И још једном ме је глад натерала на пут. Следећег сам пролећа ишао поново и заклео сам се да не идем више из ове земље, док не постигнем оно због чега сам овамо дошао. Дакле, пошто то још нисам постигао, остајем још овде. Сад ћу само одвести пошту, али ћу се вратити у прави час. Проби ћу кроз Чијкут чим променим псе, узем пошту и набавим храну. И због тога вам се још једном закључем да нећу отићи из ове земље, док се не обогатим. А велим вам, и то треба сви да знате, да то богатство које стекнем мора бити прилично.

— Шта ти отприлике називаш богатством? — упита Беитс обгрливши Дејлајтово колено.

— Четири до пет милиона, — рече Дејлајт лагано и подиже руку, да би умирио масу која је почела да му се смеје и руга.

— Уосталом, нећу да претерујем и смањиху ову суму, али не идем испод милиона. Али, то је збиља најмање, без тога нећу отићи из ове земље.

Али и то изазва грохотан смех. Не само што читаво злато, које је до тада било ископано на Јукоу, ни издалека није достигло вредност од пет милиона, већ није био познат случај да је ико ишао и сто хиљада.

— Чујте сви. Ви сте видели какву је срећу имао Цек Керис ове ноћи. Пре но што смо куповали нове карте, ми смо сви стојали боље од њега. Његова три краља која је имао у руци била су премало. Али он је предосејао да ће добити четвртог краља — и у томе је била његова срећа. А велим вам, и ја предосејам. Ускоро ће на Јукоу бити пронађено једно богато налазиште. Не мислим на налазишта као што су Мускајд или Бич-Крик и слична. Ја очекујем једно налазиште од кога ће вам се коса дизати на глави. И велим вам, то је злато већ ту, и оно само чека да неко дође по њега. Нико не може да спречи његово проналажење, а оно се налази у горњем току реке. Ето, тамо ћете ускоро наћи трагове мојих шпела, ако зажелите да ме нађете. Негде око Стјуарт Ривера, Индиан Ривера и Клондајк Ривера. Чим се вратим с поштом, одмах ћу кренути на пут што брже могу.

Дејлајт принесе устима своју чашу.

— У здравље свих, а надам се, да ће и мени бити добро с вама.

— Да сам ја на твој месту, Дејлајт, ја не бих данас путовао, — саветовао га је Џо Хајна, који је управо дошао споља, где је разгледао термометар који је висио на спољашњој страни врата. Захватила нас је јака зима. Већ је 62 испод нуле, а жива непрестанно пада. Боље би било да причекаш топлије време.

Дејлајт се насмеја, а насмејаше се и сви његови старији другови, који су стајали око њега.

— До Дајка има хиљаду миља — примети Беитс пењући се на столицу и подупирући своје незграпно тело руком којом је обгрлио Дејлајта. — Има хиљаду миља, велим вам, а већи део води непосредним путем, али ја се могу са сваком од вас кладити — у што год хоћете — да ће Дејлајт стићи у Дајк за тридесет дана.

Беитс престаде да пева своју винску песму и приђе келнерају да чекира Дејлајту. Али, дошавши на средину собе, он осети потребу да одржи говор и подиже свој глас на говорнички начин.

— Велим вам, другови, да сам веома поносан што Дејлајта могу да назовем својим пријатељем. Ми смо заједно пропутовали многе крајеве, и ја сам се уверио да је он саздан од чистог злата од главе до пете. Он није никада био дете. Он се већ родио као човек. И велим вам, човек је збиља морао бити човек у то време. Онда овде није било никакве цивилизације као што је имамо сада. У оно време овде није било ниједног пароброда нити поштанских пута, и сами смо се морали принети како ћемо живети.

Он победоносно погледа унаоколо. Са аплаузом којим су биле праћене његове речи зачуше се узваци и захтев да Дејлајт говори. Он даде знак да пристаје. Попе се на столицу коју му принеше:

— Добро, другови, али ја збиља не знам шта да вам кажем, — поче он несигурно, настојећи да се прибере. — Сматрам, да ће најбоље бити, да вам испричам једну причу. Имао сам једног пријатеља, тамо доле у Жиноу. Он је дошао из Северне Каролине и често ми је причао ову причу. Било је то негде у брдима његове земље и баш

ЧУДА ДАЛЕКИХ ЗЕМАЉА

БОЛИВИЈА СЕ НАЛАЗИ У АНДИМА. ДОВРИМ ДЕЛОМ ЛЕЖИ НА ПЛАТОУ ВИСОКОМ 4.000М. ЛА ПАЗ, НАЈВИША ВАРОШ НА СВЕТУ, ПОДИГНУТА ЈЕ У ПОДНОЖЈУ ЈЕДНЕ ВИСОРАВНИ, НА ВИСИНИ ПРЕКО 3.500М И ИМА МНОГО СТРИХ ХЛИЦА

ЈЕЗЕРО ТИТИКАКА, НА ВРХУ 4000М ВИСОКЕ ПЛАНИНЕ, НАЈВИШЕ ЈЕ ПЛОВНО ЈЕЗЕРО НА СВЕТУ. НАЈВЕЋИ БРОД КОЈИ ПЛОВИ ОВИМ ЈЕЗЕРОМ САТРАЖЕН ЈЕ У ЕНГЛЕСКОЈ И ПРЕНЕСЕН У ДЕЛОВСИМА

ИНДИЈАНСКИ ЧАМЦИ НАПРАВЉЕНИ СУ ОД ТРСКЕ; ЈЕДРА СУ ТАКОЂЕ ОД ТРСКЕ

АЈМАРА, ИНДИЈАНАЦ МОЖЕ ДА ТРЧИ С КОЊЕМ И ДА ПРЕБЕ 60 МИЉА НА ДАН ОН ЖВАЂЕ ЛИШЋЕ КОКАИНА КОЈЕ ОСТРАЊУЈЕ УМОМ

ОПАСНО ЈАХАЊЕ ПРЕКО ПЛАНИНСКОГ МОСТА КОЈИ ЈЕ УЖИ ОД ЈЕДНОГ МЕТРА

ЛАМЕ СУ ГЛАВНА ТОВАРНА СТОКА

АЛПАКА МОЖЕ ДА СЕ ПРИПИТОМИ, ГАЈИ СЕ РАДИ ВУНЕ, А ВИКУНА УВЕК УМИРЕ У СУЖАЊСТВУ. ЊЕНА ВУНА ЈЕ ВРЛО СКУПОЦЕНА

ЛАМЕ, АЛПАКЕ И ВИКУНЕ ПРИПАДАЈУ РОДУ КАМИЛА

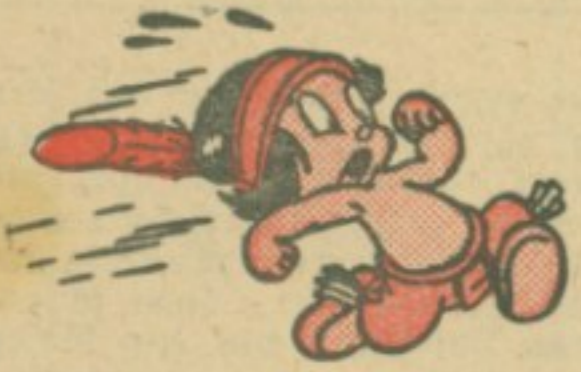
ИНДИЈАНСКИ ОГРТАЧИ ОД ПЛАТНА ИМАЈУ ОТВОР У СРЕДИНИ, КРОЗ КОЈИ ИНДИЈАНАЦ ПРОВУЧЕ ГЛАВУ КАД СПАВА

У ИЗВЕШНО ДОБА ГОДИНЕ ХЛАДНИЈЕ ЈЕ УНУТРА НЕГО НАПОЉУ ТАДА БОЛИВИЈАНЦИ ОБЛАЧЕ КАПУТУ У КУБИ, А СВЛАЧЕ ГА КАД ИЗИДУ НАПОЉЕ

ЈЕДАН ИНДИЈАНСКИ ДОВОШАР

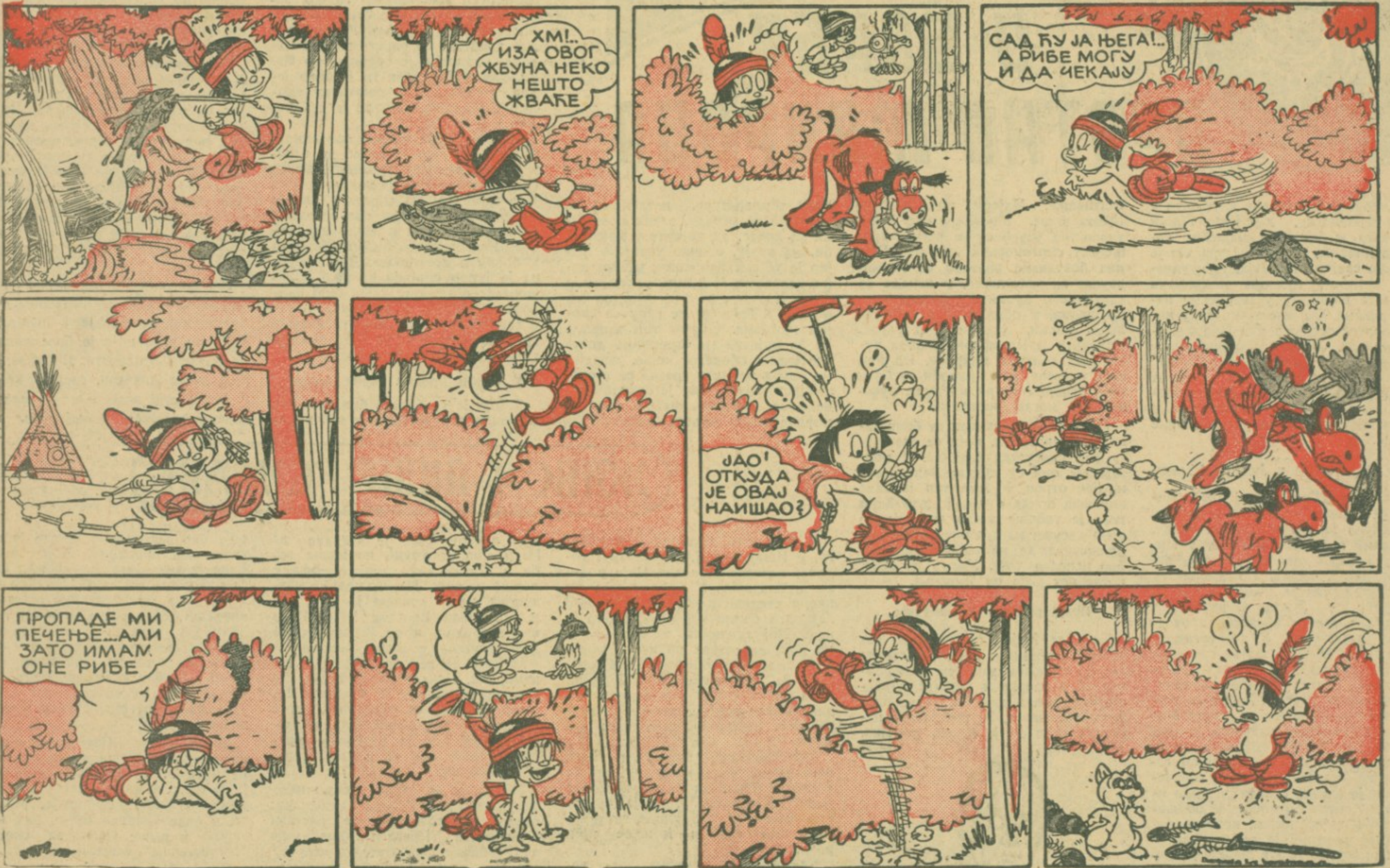


БОЛИВИЈА



МАЛИ ХИЈАВАТА

И ЊЕГОВИ
ВЕЛИКИ
ЛОВОВИ



ПАС ПЛУТОН

КАКО ЈЕ ПЛУТОН ДОВЕО КРАВЕ





Д-Р КАРЛ МАЈЕР У БОРБИ ПРОТИВ МИКРОБА

Директор Хуперовог института у Сан Франциску, д-р Карл Мајер, свакако је један од највећих ловаца микроба после Пастера. Он је спасао свет од такозваног ботулизма, најтежег тровања микробима који се развијају у животним намирницама. Он је открио једну нову болест спавања и нашао спасоносни лек. Он је ослободио Калифорнију од "папагајске грознице" чије су клице преносиле птице. А сада управо окончава борбу против куге, те страшне болести која је некада харала широм земљине кугле.

Лов на микробе у Јужној Африци

Рођен у Швајцарској 1884, Мајер је провео детињство у Базелу. Студирао је у Цириху, Минхену, Берлину и Паризу и, 1909, у Цириху примио диплому доктора ветеринарских наука. По завршетку студија, одмах је пошао у лов на микробе у Јужној Африци, у Трансвал, где се посветио проучавању патологије. У то време у Трансвалу је нека тешка грозница сатирала говеда. Услед тога у урбеничким седима завадала је глад. Уз помоћ двадесетак Кафра — становника тих крајева — млади Мајер отпочео је испитивања, открио узроке ове болести говеда и нашао спасоносни лек. Убризгавањем савремене слезине оболелог говеда, он је здрава говеда начинио и муним против смртоносног обољења које су преносили крпељи.

Углед који му је довео овај успех омогућио је д-р Мајеру да добије место професора патолошке анатомије на универзитету у Пенсилванији, у Америци. Међутим, ту није остао дуго. Прешао је у Калифорнију да предаје бактериологију. Од тада, да би се што више посветио истраживањима, прешао је у Хуперов институт, у Сан Франциску, нао овај у то време није имао готово никаквих материјалних средстава, тако да је Мајер располагао само једним празним лабораторијумом. Није чак имао ни асистента.

Неколико година, овај способни бактериолог оскудевао је и у најосновнијим средствима за научни рад. Тада се, међутим, десило ово: у америчком Мидвесту тринаест особа, услед тровања на неком банкету, изгубило је најпре моћ говора и гутања, а затим умрло. Д-р Шарл Армстронг утврдио је да је смрт наступила услед тровања поквареном храном и пронашао отровне бактерије у конзервама маслине, које су произвођене у Калифорнији.

Кад се почело говорити о забрани продаје ових маслина, улашени власници цинковске калифорниске индустрије конзерви, позвали су д-р Мајера да их извуче из неприлике.

— Не мислите ваљда да се микроби налазе само у маслинама? — рекао им је он. — Читави ваши индустрија је у питању. Ја не могу ништа да предумем ако не будем имао научне основе за рад.

На то је директор највеће америчке фабрике конзерви одобрио истраживачу кредит за његова испитивања.

Мајеру није требало ништа више. Многобројним испитивањима утврђена је распрострањеност смртоносног микроба. Бактерије ботулизма налазио се готово свуда: на маслинама, у канџама са саламуром, на лишћу спанаћа, на крушкама, у обрађеној и необрађеној земљи, једном речи свуда. Нарочито је Калифорнија била пуна ових опасних микроба. На још већу несрећу, ови микроби су били тако отпорни да их ни дуже куваче није могло уништити.

Уствари, ови бактерије су били такозвани анаероби, који се развијају без присуства ваздуха. У конзервама они су дували невероватно јак отров. У Америци је тада кружила прича о некој домаћини која је тобоже узела само једно арно пасуља из сумњиве конзерве, прожвакала га, па испљунула и добро испрала уста. Умрла је, веле, после пет дана од тровања.

Пред тешком загонетком

Тако се Мајер нашао пред тешком загонетком: како да стерилизује топлотом милионе калифорниских конзерви и уништи смртоносне клице, а да ипак очува квалитет производа. За три године напорног рада он је нашао решење.



Д-р Карл Мајер

Међутим, тек што су фабрике почеле да производе конзерве по његовом упуту, а сазнало се за нове смртне случајеве услед тровања конзервисаном калифорниском маслином. И сам запрепаштен тиме, д-р Карл Мајер постаје тада прави детектив. Убрзо је открио кривца. Био је то један фабрикант, који је, у страху да маслине не изгубе од своје свежине, недовољно стерилизовао конзерве. На једном састанку хигијеничара и фабриканата конзерви, Мајер је изнео овај случај и повикао, обраћајући се несавесном фабриканту:

— Ви сте убица!

После овог случаја, у свим фабрикама конзерви постављене су нарочите машине помоћу којих је било лако открити сваки случај фалсификовања. Ниједна конзерва није могла да изађе из фабрике без нарочитог жига. Тако је ботулизам био коначно заустављен.

— Није то моја заслуга, већ науке, — говорио је д-р Мајер.

Године 1930, у долини Сен Жоакин, коње је почела да тамани нека непозната болест. Они су доби-

вали температуру, насланили се немоћно на оград, затим почињали да дрхте, да се врте у круг, да би, на крају, обично угнули. Мајер је убризгавао мозак мртвог коња здравима. Међутим, успеха није било. Научник се тада запитав да, можда, и бактерије не гину са својим жртвама. Обузет том мишљу, он је инјекцијом стрихнина дотукао једног оболелог коња, извадио му одмах мозак и вратио се у свој лабораторијум. Тако је открио клице нове страшне болести која је морила коње: коњске болести спа-

у Далеровој болници у Фрибург, у Швајцарској, 4 јула 1941 године, извесна Мадлена Џојса родила је близанке. У Европи се у то време увелико ратовало. Већи број лекара и болничког особља био је на војној дужности, тако да су они који су остали на послу морали да замењују отсутне. Сестра која се бринула о младој мајци била је на послу непрекидно три дана и две ноћи и за све то време није имала ниједног часа одмора...

Два близанка, Филип и Паул, били су здрави и напредни, али се убрзо запазило да нимао не личе један на другог. Док је Филип био нежан и осетљив, дотле је Паул био снажан и живе природе.

Кад су деца навршила шест година, родитељи су их уписали у основну школу и — отада почиње историја "трећег близанка". Распоређујући децу, учитељица је ставила у клупу заједно двоје деце за које је веровала да су близанци. Међутим, остала деца су се смејала томе, јер је и учитељица направила исту грешку коју су правили и они: веровала је да је један дечак, по имену Ерис Фатер, близак Филипа Џојса, јер су били невероватно слични. О тој забави почело се говорити и породици, па су тако дочекали родитељи.

Једног дана, јуна 1947, Филиповом оцу указала се прилика да види свога сина у свечаној поворици са малим Ерисом. Тада се и сам зачудио необичној сличности два малишана. После кратког размишљања, он је међу присутним родитељима потражио Ерисову мајку и упитао је кога се дана родио њен син.

— Четвртог јула 1941 године, — гласно је одговорио.

— Код куће или на клиници? — У Далеровој болници, — одговорила је Ерисова мајка.

После овог разговора Џојсови су били у великом узбуђењу. Одлучили су да се обрате једном од најистакнутијих лекара у Фрибург за мишљење. Он је, међутим, рекао да не верује у могућност да су деца замењена у болници.

— То се догађа само у романима, — додао је он.

Али Џојса то није убедило. Своја два дечака он је одвео и зуб-

вања. Заједно са својим сарадницима, д-р Мајер је ускоро пронашао и серум против ове болести.

По тврђењу д-р Мајера, ову болест је преносила једна врста комараца. Зато је изразито бојазан да ће се она једног дана пренети и на људе. И, заиста, 1938 године забележене су стотине случајева ове болести међу људима. У тој невољи, прибегло се уништавању комараца. Годишње је трошено по 600 хиљада долара, али то је било једино решење. Тек пошто су уништити комарци, нестало је и болести.

У јеку борбе против ове епидемије, д-р Мајер је почео да испитује и папагајску грозницу, тешку болест пред којом је медицина стајала немоћна. Из кавеза у којима су држани папагаји, ова грозница се пренела даље и захватила читаву Калифорнију. Мајер је ступио у борбу и против ње. Десет година је јурио с краја на крај Калифорније и тражио узрок овој подмуклој болести. У тој дугој борби и сам се разболео од папагајске грознице. Било му је тада педесет година и замало није подлегао.

У борби против "црне смрти"

Таман је ту болест био успешно савладао, а д-р Мајер је већ морао

да се суочи с другом: био је позван да расветли изненадну смрт једнога човека који је присуствовао некој изложби голубова-писмоноша. Није дуго потрајало, а тајна смрти овога човека била је објашњена. Заједно с тим, д-р Мајер је дошао до још једног значајног открића: папагајска грозница, упркос свом имену, преносила се на друге птице, а са њих на људе...

За време прошлог рата д-р Мајер је неуморно радио на једном послу који је започео пре тридесет година: на изналажењу превентивног лека против куге. Серуми који су под његовим надзором произведени за војску спасли су многе људе. Подлога тог серума био је сулфамид. Лек се показао као изванредан. Мајер је, такође, први употребио стрептомицин у лечењу куге и доказао да је то до данас најсигурнији лек против "црне смрти"...

Д-р Карл Мајер, неуморни ловац микроба, има данас 68 година. Читав живот провео је у напорном научном раду који је био скопчан са безброј опасности. Па ипак, он је и данас живахан, снажан, весео.

Људе који знају његова дела то чини радосним и спокојнијим.

ЖИВОТ ПИШЕ РОМАНЕ

Овај је утврдио да Паул има потпуно нормалне зубе, а Филип само два секундна у доњој вилици. Идуће недеље Филипова мајка отишла је у школу и погледала Ерисове зубе. Исто као и Филип, и он је имао само два секундна у доњој вилици.

Џојсови су се тада још више узнемирили. Почели су да верују да су деца замењена у болници. Па ипак, опет су се обратили истом лекару за мишљење. Кад су му саопштили шта је утврђено прегледом зуба, он се и сам нашао у недоумици.

Ма да је до тада искључивао могућност да су деца замењена, сада је захтевао да се настани испитивања. Преглед крви није дао никакве резултате, пошто су сва три дечака припала истој крвној групи. После тога обе породице су отпутовале у Женеву и обратиле се професору Фраскеттију, који се сматра за одличног познаваоца свега што је у вези с наследношћу. Испитивање је трајало пуних осам месеци и резултат је био тај да су Филип и Ерис несумњиво близанци, а Паул син Фатерових...

Првог јула 1948 године извршена је замена деце, али њом нико

није био задовољан. Пошто је постао члан породице Џојса, мали Ерис је месецима ослепљивао своју мајку са „госпођом“. Његови родитељи су му, међутим, оставили времена да се снаје у новој средини. Оно што га је најпосле везало за своју праву породицу било је то што је сада имао оца (Фатер је био у међувремену умро). Ерис је често говорио:

— Да немам оца, отишао бих одакле.

Други дечак, Паул, невероватно је лично на свог умрлог оца, па ипак... он није био дете које је његова мајка на својим грудима одгајала. Време је, разуме се, и овде учинило своје, али Фатерова и данас жали за својим "изгубљеним" дететом.

Правници сматрају да је несумњиво исправно поступило кад је извршена замена деце. Јер, да није тако учињено, после смрти родитеља могло би да дође до дугих судских спорова око наследства, пошто је Фатерова веома богата. У граду, међутим, сви налазе да треба жалити случај што су деца пошла у исту школу. Многи веле да би и деца и родитељи били много срећнији да замена није откривена.

ГДЕ СЕ ДАНАС НАЛАЗЕ РЕМЕК-ДЕЛА АНТИЧКЕ УМЕТНОСТИ

Као ремек-дела грчке и римске античке уметности сматрају се: Милоска Венера, рељефи са храма Партеона на атинском Акрополису, Аполон Белведерски, Праксителов Хермес са Дионисом, Лаоконова група, Венера Медичи, Богинја победе Нике са грчког острва Самотраке, Ниоба са кћерком, Антиноусова статуа и Августов портрет. Изазев Праксителовог Хермеса, сва остала дела грчких скулптора одавно су однесена из Грчке. Тако, Милоска Венера се налази у Лувру, у Паризу; Аполон Белведерски у Ватиканском музеју, у Риму; рељефи и скулптурне групе са Партеона, који се приписују једном од највећих скулптора свих времена Филија (V век пре наше ере), изложени су у Британском

музеју, у Лондону; Праксителов Хермес је у Олимпији, на Пелопонезу, у Грчкој; Лаоконова група у Ватикану; Венера Медичи у Фиренци; Богинја победе са Самотраке у Лувру; Ниоба у Фиренци; Антиноусова статуа у Ватиканском музеју, где је изложен и Августов портрет. Дела великих грчких мајстора снашла је иста судбина која је пратила и грчке писце, научнике, филозофе и уметнике. После пропасти грчке слободе и независности, у II веку старе епохе, велики број грчких културних радника напустио је своју земљу, населивајући се по градовима и земљама на обалама Средоземног Мора. А почев од XVI века најлепше статуе и рељефи пренесени су из Грчке у разне европске и америчке музеје.

ТАДА ТАДА

хвали се својом снагом





У ТИБЕТУ *пре уласка* *Кинеских шруја*

Пре уласка кинеских трупа у Тибет, једна Парижанка посетила је Ласу, главни град ове земље и седиште Далај Ламе. По повратку, она је изнела своја запажања о људима, обичајима и животу у Тибету. Ево једног одломка из њених записа.

Тибет, земља која се налази у подножју индовских гребена Хималаја, у Централној Азији, вековима је привлачила туристе. До недавна, ретки су били људи на Западу који су се могли похвалити да су били у овој земљи, а још ређе они који су посетили "свети град" Ласу, њену престоницу, или да их је примио Далај Лама, верски и световни поглавар Тибета.

Природа и управљачи удружили су се да ову земљу учине готово неприступачном. Суморне пустиње и високи планински гребени, од којих лежи долина и 8.000 метара, чувају ову пространу ветровиту висораван, која лежи на 4.200 до 5.400 метара надморске висине. Преко 200.000 будистичких свештеника грубо су одбијали сваки покушај да се продре у њихову феудалну земљу.

Да би човек стигао до Ласе, мора путовати пешке или караваном. Најкраћи пут од индискe границе до Ласе траје три-четири дана. У овој земљи, која броји отприлике четири милиона становника, не може се наћи ништа од онога што човек данас сматра неопходним: болнице, железнице, новине, водовод, централно грејање — све је то непознато. Чак су и путевни реткови.

Ка ипак, Тибет није дивља и примитивна земља. Он има своју оригиналну и изванредну цивилизацију. Његова архитектура, са импозантним каменим храмовима који се срећу готово свуда, једна је од најлепших у свету. Тибетска уметност има ванредно лепе религиозне статуе. Иако нема штампарнију, у Тибету се могу наћи богато повезане књиге које стрпљиво пишу његови духовници. Најзад, игра и музика су на великој висини.

На путу за Тибет

За Тибет смо кренули из Гангтоке, главног града индискe пограничне државе Сиким. Кретајући смо се полако, преко индовских снежних врхова Хималаја. Силезећи низ падине, прошли смо кроз једну шуму борово и јела. Ту смо среди првог мајмуна — велику белу животињу првог лиша и дуге њушке, која нас је мирно посматрала како пролазимо. Ова земља је рај за животиње. Веровање у селидбу душа спречава Тибетане да убијају жива бића.

У Јатунгу, по броју становника четвртој вароши у Тибету, један чиновник вратио нам је путне исправе. На себи је имао тесно плаво одело и широк црвени појас. Црна плетеница била му је увијена на врху лобање. О левом уху висно му је наик од тиркиза, бисера и злата, дуг око десет сантиметара. Носио је пешир од ваљане длаке, једини европски додатак свом одевању. Поздравно нас је, исплазивши језик, звиждуком који је произвео удахом ваздуха између зуба. Кад сам му пружио руку, пребацио је преко ње белу сванену мараму. То се у Тибету

сматра као знак доброг васпитања.

Пошто смо напустили Јатунг, кренули смо на бескрајни пут преко неплодне тибетске висоравни. Првог дана путовања наишли смо на стадо јака — бивола Централне Азије. Ове животиње обраде у грубу дугачку длаку, лако се припитомљавају. Оне дају млеко и масло, а њихово месо представља главни извор исхране становништва. Од његове вуне, која је необично јаког влакна, праве се одела и шатори и плету конопци. Од јакове коже, поред осталог, праве се чамши, а рогови и кости користе се при подизању кућа.

С времена на време пролазили смо поред сељака који су обрађивали кршевита поља примитивним дрвеним плуговима. Плуг вуче јак.

У Ласи

Најзад смо стигли у свету варош Ласу. Подигнута на рубу једне зелене долине, она је готово са свих страна окружена планинама окићеним снегом. Да би се уопштенила ова незаборавна слика, црвени и бели храмови светлуцају ту и тамо, посејани по плећима и у подножју планина. Нека од ових орловских гнезда просто висе на стенама.

На реци Кичу, у граду, налази се гвоздени мост, који је подигнут између 1935 и 1940 године. Сав материјал за овај мост, део по део, пренели су преко високих планина људи и мазе. На дан нашег доласка мост је врвео од додочасника, који су пристизали на велику годишњу светковину која је приређивана у летњој палати Далај Ламе. Придружили смо се поворци.

Чиновници и њихове жене пристизали су на мазгама и нагизданим коњима. Племени су били у лепршавим оделима. Многи су имали жуте шепице у виду изврнутог тањира. У парку палате, између тополя и раскошног цвећа, збијена маса света била је окупљена око летње позорнице на којој је



На огромном „молитвеном ваљку“ у Дарцилингу, у Тибету, безброј пута су исписане почетне речи тибетанске молитве.

приказивана нека драма уз пратњу тамбура и цимбала. Драма се приказује од седам ујутру до пет по подне непрекидно. Декор се мења, а глумци се непрестано крећу по

сцени. У подне смо напустили гледалиште и отишли на ручак. Сели смо по источњачки, прекрштених ногу. Принели су нам кришке сира, фасе са колачима од пиринча и јечмени хлеб — све то преливено густим чајем помешаним с маслом. Богати Тибетани пију невероватно много оваквог чаја: четрдесет до педесет шоља дневно.

Сутрадан смо разгледали варош. Ласа је гомила окречених кућа, с правим лавиринтом улица. Становништво није никад пописивано, али се рачуна да броји око 25.000

душа. Ако се урачунају и обдјелни храмови, онда се број становника пење на 50.000.

У центру вароши уздиже се пагода Јотанг. Под њеним кровом жмиркаве лампе осветљавају Будине статуе. Певушећи, свештеници окрећу стотине малих камених млинова. Непрестано брујање ових млинова, који, како верују, преносе њихове молитве Буди, потсећа на тандракање вагонета. Пацови и мишеви несметано шетају по храму, грицајући ствари које су додочасници принели на жртву.

Задах који се осећа у Ласи није увек пријатан. На свим угловима по вароши гомилају се отпади свих врста, који се само једанпут годишње односе на њиве. Угинуле животиње такође се бацају на смеђиште, те се око њих окупљају хиљаде паса и гавранова. Па ипак зараза готово нема захваљујући оштрини планинске климе, јачини сунца и реткости мува.

Потала, зимска палата Далај Ла-

ме, висока је отприлике 300 метара. Подигнута је пре три века и претставља право чудо грађевинарства. Из једног удаљеног каменилома људи и жене морали су на леђима да пренесу сваки камен који је узидан у Поталу. Палата има више од хиљаду одељења. Ту су простране одаје Далај Ламе, затим одаје првосвештеника, као и гробови седам ранијих Далај Ламе, који су потпуно прекривени дебелим златним лишћем. Позлаћени кров Потале блиста на сунцу, те се види са велике даљине.

Према веровању Тибетана, кад један Далај Лама умре његова душа прелази у тело неког детета. Верски поглавари морају да пронађу то дете. При трагању се помажу разним знацима и претказањима. Данашњи Далај Лама има седамнаест година. Као и већина ранијих, и он потиче из сиромашне породице. Кад је „пронађен“ било му је свега четири године. Довели су га са целом породицом у Ласу.

Задах који се осећа у Ласи није увек пријатан. На свим угловима по вароши гомилају се отпади свих врста, који се само једанпут годишње односе на њиве. Угинуле животиње такође се бацају на смеђиште, те се око њих окупљају хиљаде паса и гавранова. Па ипак зараза готово нема захваљујући оштрини планинске климе, јачини сунца и реткости мува.

Потала, зимска палата Далај Ла-

Муке славних ПРОНАЛАЗАЧА

Веома је велики број људи који су својим проналасцима задужили човечанство, који су му омогућили значајан технички напредак, нарочито за последњих сто година. Само, као по правилу, на прсте се могу побројати они међу њима који су за живота били награђени ако ничим другим оно бар признањем. Обично су умирали непризнати и непознати, у беди и заборава, док су се њиховим проналасцима користили — капиталисти.

Уместо признања, исмевање и потцењивање

Бенџамин Франклин, проналазач грамофона, није могао да објави свој проналазак у издањима лондонског Краљевског ученог друштва, јер учени чланови тога друштва нису веровали у његов проналазак. Георг Симон Ом, чијим се именом и данас назива јединица отпора електричне струје, доживео је да му на кућним вратима напишу „лудница“. Затим, универзитетски професори нису хтели ни да погледају кроз телескоп када им је Галилео Галилеји хтео да покаже Јупитерове месеце. Много људи је још морало умрети од тешке болести пеллаге, док су лекари признали да болест потиче од повареног кукуруза, као што је то доказивао италијански лекар Ламбросо. Исто тако, и бечки лекар Аугенбрутер морао се педесет година борити да се научно призна његов метод испитивања плућа перкусијом — куцањем. Ни славни хирург Карл Лудвиг није био боље среће. Кад је хтео да објасни својим колегама-лекарима локалну анестезију, они су га извнудали. Жалосну судбину доживео је мађарски лекар Семелвајс, који је тврдио да је узрок породичке грознице нечистоћа: он је стрпан у лудницу и није доживео признање свог великог открића. Луизи Галвани, који је пронашао електричну струју, пише:

„Мене су исмевали научници, а глумци су ме називали „учитељем играња жаба“, док сам ја био уверен да сам пронашао нову природну снагу.“

Ни највише научне установе нису пружале подршку генијалним проналазачима. Тако је париска академија наука пуних педесет година одбијала да призна откриће енглеског анатома Вилхелма Харвеја о кротоку. Француски хемичар Лавоазије, кад је први пут обја-

вио да се ваздух састоји из кисеоника и угљеника назван је „телемом главом“. Човека који им је приказао Едисонов фонограф париски академици су прогласили



Филип Игнат Семелвајс

„трбухоборцем“. Краљевски баварски медицински колегијум прогласио је лудницима који би седи на тек пронађену железницу напада вртоглавце, па је препоручивао да се са обе стране пруге подигну зидови како се не би распала пишта стока која пасе у пољу. Десетине година морао се борити Лебон да докаже да је пронашао гасну лампу. А шта тек да се каже за Кинг-Кемп Жилета, који је двадесет пет година жуто из града у град, тражећи финансијера који би производио „жилете“, који се, ево и данас по њему зову? Слично је прошао и проналазач фотоапарата и филма за фотографију Истман. А зар је Никола Тесла боље прошао?

Ко су били проналазачи

Сви ови примери показују како су се тешко пробјавили проналазачи у прошлости, какве су муке мучили док су њихови проналасци били признати. За своје генијалне проналаске, који су људима олакшали живот, они су признање добили обично после смрти. Пут до признања био им је тим тежи, што већином нису били стручњаци већ ланци.

Проналазач бродске турбине, на пример, није имао са водом никакве везе. Он је био државни шумар и звао се Јозеф Ресел. Теорију релативитета открио је Алберт Ајнштајн, који је у то време био чиновник Уреда за патенте у Берну, у Швајцарској. Исто тако чиновник таквог уреда у Вашингтону, Пејџ, пронашао је начин како да се електрична струја претвори у тон. Кујуџија из Фиренце Сандро Ботичели научио је сликање у слободним часовима и постао један од највећих сликара света чијим се делима људи и данас диве. Затим, и сликар Семјуел Морзе много је задужио човечанство: он је пронашао „морзеове“ знакове за телеграф, односно направи помоћу које се они преносе. Теорију о растезању гасова и механичку теорију топлоте пронашао је Жул, који је био по занимању — пивар. Идеју о штедницима није дао нико други него славни писац „Робинзона“ Данијел Дефо. Здравствену гимнастику није увео лекар него шведски песник Линг. Палин, који је конструисао „папинов донац“, био је лекар. Исто тако био је лекар и проналазач есперанта Заменхоф, као и познати француски композитор опера Берлиоз. Славни норвешки писац Ибсен био је апотекар, а гроф Цепелин био је коњички официр. Због његових „фикс-идеја“ о „управљивом ваздухопловству“ Цепелина су прозвали „летећом будалом“. Првена и бела крвна тела није открио лекар, него трговац сукном из Делфта, у Холандији, Антониус Леуенхек. Професор хемије у Лондону Хотелер показивао је својим вањима како се сумпор може западити помоћу дрвца. Један од младих слушаца писао је о томе свом оцу, који је био дрогиста и овај је направио прве шибнице. Осамнаестогодишњи јувенирски помоћник из Филадельфије, Фултон, направио је први пароброд итд. итд.

Као што се види, до великих научних открића долазили су и људи чије занимање није имало никакве везе са научним радом. У нашој земљи то данас може да послужу као потстрек свима онима који се носе мишљу о неком проналаску или рационализацији. Што нису „из струке“ не треба да их обесхрабри. Јер, као што се види, често ту може да одлучи промишљивост, ивешчија, упорност.

СПОРТСКИ ЗАБАВНИК

Непобедени ТЕНЕЈ

У мечу за првенство света, Тенеј је победио Демпсеја. То је био резултат његовог десетогодишњег стрпљивог припремања. Више година Тенеј је живео врло сиромашно. Радио је у једном бродарском друштву и зарађивао свега петнаест долара недељно. У слободним часовима боксовао је у неком сеском клубу. Често се борио са снажним обалским радницима и увек побеђивао. Али, тек за време Првог светског рата почео је озбиљно да се бави боксом. Било је то у Француској, у једном војном логору. Тада се зарекао да ће постати светски првак.

Најстрашнији противник

Тенеј је био само један од многих који су то прижељкивали. А сви они били су млади, снажни и вешти боксери. Првак је морао да

Ни спортски стручњаци ни публика, нико у то није веровао. Иако је имао савршен стил, Тенеј није уливао много поверења. Демпсеј се свакоме чинио ненадмашан због своје снаге и муњевитих удараца. Противнике који су пружили јак отпор Тенеју, он је просто смрвио.

Демпсејева „слаба места“

Године 1921 гледаоцима се пружила прилика да упореде снаге ова два боксера, али не у директној борби. Тенеј је боксовао у мечу који је претходно главном сусрету Демпсеј — Карпантје. Био се толико угоднио да се једва кретао по рингу. Већ у првој рунди примио је читаву серију удараца и остао врло лош утисак. Али је ипак добро искористио тај дан. За време главне борбе седео је поред самог ринга и пажљиво пратио сваки

у лице. Овај се затетурао и збунио за тренутак. Тај ударац је био далеко од нокаута, али Тенеју је то било довољно. Видео је да се Демпсеј може погодити директним ударцем. То му је потврдио и каснији Демпсејев меч са Фибром, кад га је овај једним изненадним директом послао преко конопца.

Тенеј је већ имао план за борбу, али не и друго што би му донело победу. Његове руке нису биле довољно чврсте за одлучан ударац. Тај недостатак могао је да надокнади само савршеном техником боксовања. И док је он марљиво вежбао, Демпсеј је, уздајући се у своје снажне песнице, занемаривао тренинг. Да би што више ојачао, Тенеј се запослио у једном шумском предузећу и неколико месеци обарао стабла. Новине су збијале шале на рачун његових слабих руку, али он је био задовољан, јер је осећао да постаје јачи и издржљивији.

За све то време, ни за тренутак није престао да проучава Демпсејеву тактику. Присуствовао је свим његовим борбама, а пронашао је негде и филмске снимке његових ранијих мечева. До танчина је упознао сваки његов покрет, начин одбране и напада, врсте удараца. А све се то сводило на његов ранији закључак: само директан ударац, са свим оним што настаје после њега, може да сруши Демпсеја.

Неуморно и ко зна по који пут Тенеј је увежбавао ударац који је имао да му донесе победу. Требао је само да тај ударац зада што пре, ако је могуће још у првој рунди. Ако у томе не успе, покушаће онда да победи на поене.

Велики дан

Најзад је дошао велики дан. Борба је почела баш онако како је Тенеј предвиђао. Решен да победи још у првим минутима, Демпсеј је напао силовито, али је Тенеј вешто избегао његов налет. То се поновило још једанпут. Нервозан и љут на противника који, уместо да се бори, скакује по рингу као да игра валцер, Демпсеј је и трећи пут пошао у напад. Јурнуо је, погнуте главе, као и увек, држећи левицу спремно за ударац. Одједном је био заустављен. Страхovitим директом, који је био научно од Карпантјеа, Тенеј га је ударио по лицу. Да га је тај ударац погодио у браду, Демпсеј би зацело био нокаутiran, али и овако меч је био већ решен. Демпсеју су закле-

цала колена и с муком се одржао на ногама до краја рунде. У даљем току борбе, Тенеју није било тешко да туче светског првака.

Крај меча публика је поздравила на чудан начин. Уместо да плеска новом прваку, она је приредила овакве победне. Демпсеј је после пораза био популарнији него икад раније. Сви су оправдавали његов неуспех, говорећи да се тога дана није борио онако како уме. Такво расположење били су створили још унапред спортски новинари, који су тврдили да ће Демпсеј победити као од шале. Пошто се њихова предвиђања нису испунила, они су се светили ономе који им је побржао рачуне. По њиховом мишљењу, Тенеј није имао никаквих заслуга за овај успех. То је био за њега само срећан исход, неразумљив и случајан. Писали су да није велики боксер, јер нема „убилачког инстинкта“. Чак и то што је један од новинара видео једном Тенеја како за време одмора чита неку Шекспирову књигу дало је штампи повода да га громогласно напада као човека који је далеко од правог боксера.

Боксер без „убилачког инстинкта“

Од свега тога било је тачно само то да Тенеј заиста није имао „убилачког инстинкта“. Он никад није био неосетљив према својим противницима и никад се није трудио да их дотуче кад би му се за то пружила прилика. То није урадио чак ни са Хари Гребом, који му је пре тога био нанео најтежи пораз у његовој боксерској каријери. Демпсеј је био сасвим дружичи. Био је „обдарен“ тим инстинктом у пуној мери, а то га је, изгледа, чинило великим у очима спортских новинара и гледалаца.

Па ипак, Тенејева победа није била случајна, још мање незаслужена. Публика то није одмах схватила, поред осталог и зато што је Тенеј био боксер-спортиста. Он је увек на борбу гледао као на племе инту ствар и залагао се свим срцем за победу. Радије би пристао да буде убијен на рингу него да изгуби у другом мечу са Гребом или са Демпсејем. И зато је требало имати много вештине и снаге да би се скршио један тако снажан дух.

Тако је Тенеј постигао свој циљ — потукао је Демпсеја и постао првак света у боксу свих категорија. После тога боксовао је још само двапут и оба пута је победио.

Био је већ готово слеп на једно око, а пре другог сусрета са Демпсејем претрпео је тежак потрес мозга. Па ипак је сачувао титулу. А затим је морао да донесе тешку одлуку. Требало је да се повуче са ринга. Он је добро знао да ће га, пре или касније, тући неки боксер — млади, свежији и орнији за борбу. Да је наставио да боксује, вероватно би потпуно ослепео. Зато се повукао са ринга и тако остао једини непобедени првак света у боксу.

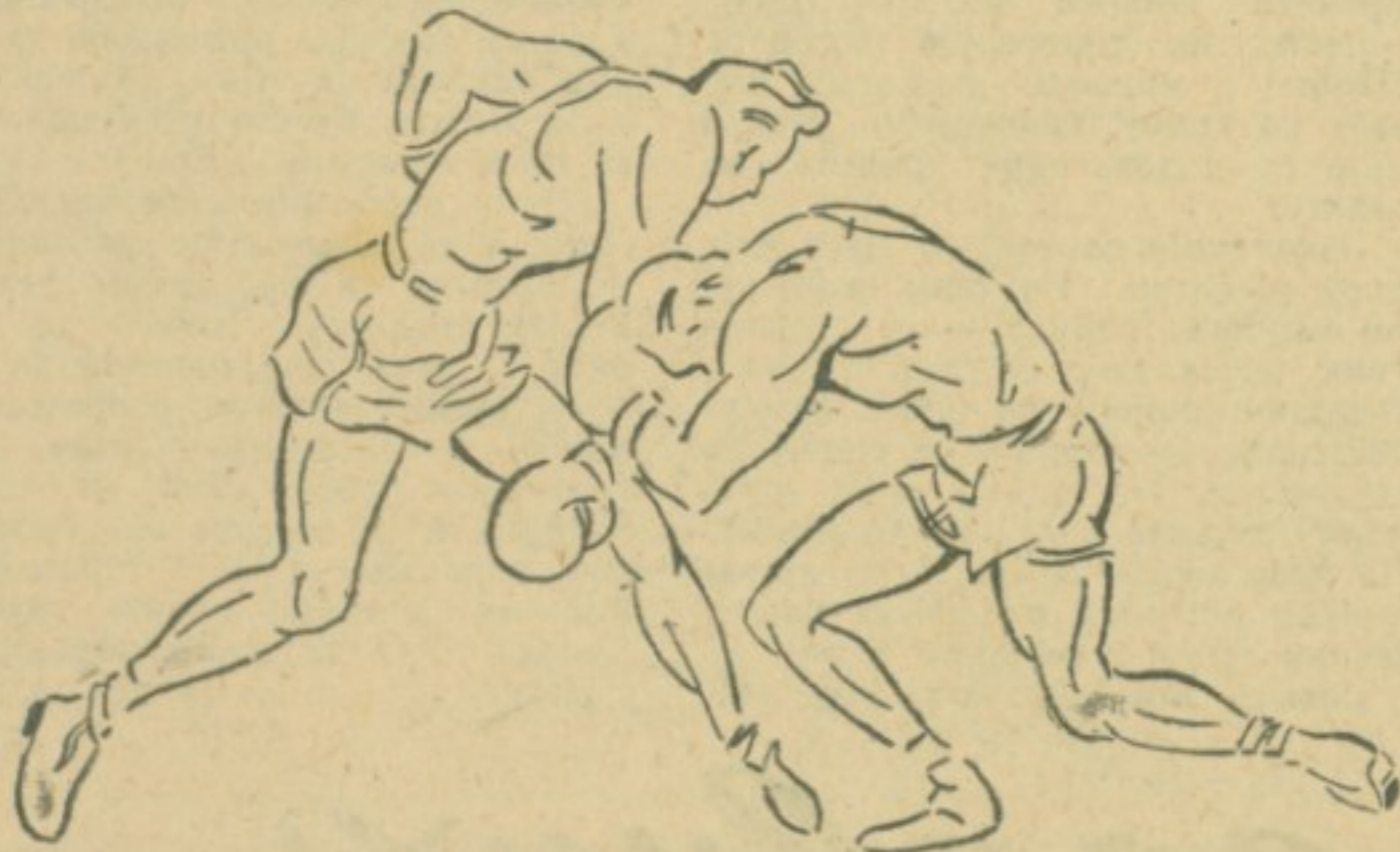
Спортистике ЗАНИМЉИВОСТИ

ХЕЛСИНКИ — БЕЛА ПРЕСТОНИЦА СЕВЕРА

Кроз неколико месеци у Хелсинкију, главном граду Финске, скупиће се најбољи спортисти света ради такмичења у оквиру XIII олимпијаде.

Ако се погледа у географску карту, одмах ће се запазити једна карактеристика овога града у коме ће се одржати овогодишње олимпијске игре: Хелсинки је најсевернија европска престоница. Наилази се изнад самог 60 упоредника. Друга престоница која је скоро исто толико близу Северног Пола јесте норвешки главни град Осло, али он је већ нешто јужније, испод 60 упоредника. На јужној хемисфери нема ниједног главног града преко 40 упоредника, тј. ближе Јужном Полу.

Необичан гол забележен је на фудбалској утакмици два провинциска клуба у Холандији. У једном тренутку вођа навале једног од тимова који су делили меџдан пробио се ка противничком голу. Прешао је халфа и бека и нашао се сам пред голманом. Ситуација је била критична. Голман се спремно да се баци на нападача. Али, прекасно! Нападач, у пуном залету, поткачио је лопту. Тада се десило чудо. Изненађени, голман видео је да су од ноге противничког играча полетеле две лопте — једна у један, а друга у други угао капије. Требало је донети одлуку. Муњевито, вратар се бацио на ону лопту која му је била ближе. На своје велико запрепашћење ухватио је шипелу која је спала с ноге противника у тренутку када је извео ударац. Права лопта је неометано затрела мрежу и судија је досудио гол.



буде бољи од свих. Али и такав боксер имао је после извесног времена да уступи првенство другоме који га надмаши. Историја бокса познаје међу првацима света низ сјајних бораца, од којих је било тешко отети титулу првака. Али ниједан боксер, без сумње, није имао тежи задатак од Тенеја. Он је морао да савлада најстрашнијег противника откако се знало за бокс — Цека Демпсеја.

Демпсејев покрет. И док се публика одушевљавала и кличала своје љубимцу, он је тражио његова слаба места. У почетку није могао ништа да примети. Демпсеј је задивљивао гледаоце брзином напада и страхovitим ударцима. На први поглед, он није имао мане.

Па ипак, у другој рунди, Тенеј је најзад открио оно што је тражио. Карпантје је кренуо у напад и његова десница погодила је Демпсеја



КАКТУС КОЈИ „НАПАДА“ ЉУДЕ

Оштре бодље овога кактуса веома су слабо срасле с гранама, тако да их и најслабији поветарац



откида и развејава око стабла. Због тога се људима који пролазе поред овог кактуса чини да их он напада својим бодљама.

ДИЈАМАНТ „РЕГЕНТ“

Радећи у индиском руднику дијаманата код Голконде, један роб нашао је, 1701 године, изванредно велики дијамант. Он га је сакрио у рану коју је сам себи начинио на ноzi. Пошто је, затим, побегао из рудника, он се поверио неком поморском капетану који му је у замену за дијамант обећао слободу. Овај капетан убрзо је за 5.000 долара продао драгуљ Енглезу Томасу Пигу. Нови власник дијаманта био је уобразио да му драги камен доноси несрећу, па га је, под именом „Регент“, 1717 године, продао француском двору за баснословну суму од 675.000 долара. Брушењем овај дијамант био је смањен од 410 на 136 карата. Дијамантски прах, који је приликом брушења отпао, процењен је на 35.000 долара.

АНТОЛОГИЈА ИСТИНИТИХ ЧУДА

И ДРУГИХ ЗАНИМЉИВОСТИ

ВРАТОЛОМНИ СКОК ЈЕДНОГ МАМЕЛУКА

Вицекраљ Египта, Мехмед Али, позвао је 1811 године у каируску тврђаву 470 највиђенијих мамелука, припадника неке врсте турско-египатске страже, у намери да их погуби. Од свих позваних само се један — Емин Беј — спасао, и то на тај начин што је нагнао свога коња да скочи са градских зидина високих преко тридесет метара. Коњ је на месту остао мртав, али се Емин Беј спасао.

ДВА ОРДЕНА ЦАФЕР-ПАШЕ

Због тога што се у Првом светском рату борио на страни централних сила, Цафер-пашу су, за изузетне заслуге, 1915 године Немци одликовали Гвозденим крстом. Када су га доцније заробили Енглези, он се на њиховој страни успешно борио против Турске, па је 1918 године одликован и високим енглеским орденом. Године 1937 убијен је у Ираку, где је био претседник владе.

БРУНСВИШКИ ИЗВОРИ

Као чудо природе, брунсвишки извори близу Блумфила у САД, познати су по томе што из шест цеви, које се налазе непосредно једна поред друге, истиче минерална вода сасвим различитог хемиског састава. Зато што се доиче разних минералних жица под земљом, вода која истиче из прве цеве садржи арсен, из друге сум-

пор, из треће бром, из четврте магнезијум, из пете калцијум, а из шесте гвожђе.

„РЕКОРД“ ЦЕМСА ВЕЛША

Ирац Цемс Велш, из Корка био је истакнут борац за слободу Ирске. Он је учествовао у такозваном Ускришем устанку против Енглеза и том приликом је ухваћен и осуђен на смрт. Међутим, успео је да побегне из затвора, али је доцније поново хваћан и осуђиван. На крају се ипак спасавао смрти.

На изборима у Ирској, 1918 године, Велш је изабран за посланика у свом родном граду Корку, и то са већим бројем гласова него иједан други кандидат. Када се 1919 године ирска Уставотворна скупштина састала у Даблину, утврђено је да нема ни једног посланика који једном или више пута није био затваран због борбе за слободу Ирске. Али Велшу ни овога пута нико није био раван: он је тамновао у деветнаест разних затвора.

СМРЗНУТА ЗМИЈА

Када се змија на великој хладноћи смрзне и уочи, она од тога ипак не угине. Открављена, она наставља да живи без икаквих штетних последица.

ОВОГ МИНУТА



-СВАКОГ МИНУТА

- У свету се сваког минута ископа 3.800 тона угља.
- Најнижи музички звук који људски слух може да разазна је најнижи тон оргуља; он начини 960 трептаја у минути.
- Канада производи 34 килограма меда сваког минута.
- Сваког минута Америка произведе дувана у вредности од 2000 долара.
- Северна Ирска производи 1.000 комада јаја сваког минута.
- Сваког минута у Америци се прода 45 пари дечјих ципела.
- Сваког минута у Европи се произведе 22.000 килограма кокса.
- Двадесет хиљада килограма робе пролази кроз Чикаго сваког минута.
- Сваког минута на тридесет разних места у свету избије нека непогода.

Лавиринт



Којим ће путем ова девојчица отићи до малих Индијанаца?

Да ли знате?

СУМПОР УБРЗАВА ЗАРАШЋИВАЊЕ РАНА

Недавно је откривено да сумпор веома повољно утиче на зарашћивање рана. Рањеницима и оперисаним болесницима досад је давана храна богата протеинима, јер се сматрало да они утичу на зарашћивање рана. Утврђено је, међутим, да се само са протеинима чије аминокиселине садрже доста сумпора постижу добри резултати, чак и онда кад је дата врло мала доза протеина. Д-р Вилијамсон, који је ово открио, препоручује јаја, млеко и пшеницу као храну богату сумпоритим протеинима.

ТРОЛЕЈ-ЛАЂЕ

Немачки инжењер Келер предлаже да се на каналима парна вуча лађа замени електричном. Реморкер би електричну струју добијао преко једног пара трола из јичане доводне мреже, која би се поставила дуж канала, слично троллејбуској мрежи по градским улицама.

ВЕНЕЦИЈАНСКЕ ГОНДОЛЕ И МОТОРНИ ЧАМЦИ

Стотинама година венецијанским каналима пловиле су само гондоле. У многим породицама у Венецији, гондолијера-оца наслеђивао је син. Посла су увек имали. После Другог светског рата гондоле су добиле као такмаца моторни чамци. Раније, странци, који су послом или као туристи долазили у Венецију, нису могли да замисле вођњу по каналима овог лепог града без гондоле. Сада, међутим, све је више моторних чамца по воденим улицама Венеције. Техника и жеља за

бранином, после дуге борбе, почеле су да потискују традиционалну гондолу.

ВАЗДУШНИ САОБРАЋАЈ ПРЕКО СЕВЕРНОГ ПОЛА

Једно америчко ваздухопловно предузеће затражило је дозволу за отварање редовне ваздухопловне линије између Америке и Европе — преко Северног Пола. Претставници предузећа истичу да ће 5.000 километара дуги пут између Фербанкса (Аљаска) и Осла (Норвешка) преко Северног Пола, авионичарите конструкције моћи да превазе за свега 5 до 6 часова.

ПОДЗЕМНЕ ОРХИДЕЈЕ

Још 1938 године аустралиски ботаничари су открили две врсте орхидеје које расту и цветају под земљом, на дубини од 25 до 50 сантиметара. Ове орхидеје живе припијене уз неке гљиве које их хране. Њихови цветови су бледоружичасти или безбојни. Ботаничари сада испитују како се оплођавају њихови цветови — преко подземних инсеката, или на неки други начин.

МЕТАЛНА СОЧИВА

Нове антене са металним сочивима омогућују у САД преносење телевизијских програма с једног краја континента на други. Помоћу њих могу се упућивати радиоталаси у жељеном правцу. Сочива се састоје од низа металних плочица поређаних дуж одређених, математички израчунатих, површина.

ЗАШТО СЕ МОРА НЕ ПРЕПУНЕ РИБОМ

Већина риба баца огромне количине икре. Кад не би пропало иједно јаје, за врло кратко време сва мора и океани препунили би се рибом. Што се то не деси, има се захваљујући међусобном уништавању риба.

Од 60.000 јаја које баца харинга, нађе се само мали број. Кит прогута велике количине њене икре, а у томе му помажу и друге рибе. Од њих је најплоднији бакалар, који претставља праву напаст за харинге. Он је још плоднији него харинга: баца и до девет милиона јаја. Али, зато, и он има своје непријатеље од којих је најстрашнији моруна, којој је бакалар одлична храна. Да се и она не би сувише размножила, пошто је такође веома плодна, стара се ајкула, која гута све на шта наиђе. А она, срећом, носи у својој утроби само једно младунче.

НАЈМАЊИ И НАЈВЕЋИ ПОПИС СТАНОВНИШТВА

Најмањи попис становништва, свакако је попис од 31 децембра 1930 године, који је обављен у Ватикану: пописано је свега 639 становника! Највећи је, без сумње, попис у Индији од 26 фебруара 1931 године. Он је обухватио 350 милиона људи. Овај огромни посао обавила су два милиона пописивача за свега пет часова. Припреме су биле обављене три до четири недеље раније, али сам попис — уствари нека врста контроле већ сакупљених података — обављен је за ванредно кратко време, што сведочи о изврсној организацији посла.

Јестели већ чилида...

...највећи лептир на свету живи на Новој Гвинеји. Распон његових крила износи око 28 сантиметара. Сваки овакав лептир може да се прода за сто долара.



...мали морски рак увек има један пар кљешта много више развијен од другог.



То долази отуда што се овај рак тим кљештама много више служи.

...извесни домороци Јужне Америке јако цене као храну крокодила, а нарочито његов реп.



...једна врста светлеће рибе, звана „риба-певац“, која на главу има малу све.



...једна врста светлеће рибе, звана „риба-певац“, која на главу има малу све.

...америке које носе енглеске судије направљене су од лавке коњског репа.

...афрички биво најопаснија је од свих дивљих животиња.

де исто толико дуго као и кад је редовно пије.

...професор Бечког универзитета Хаселбах радио је на једном свом делу равно 42 године.

...један Француз је 1770 године начинио себи одело од паукове мреже.

...морски краставац избаци читаву своју утробу — кад је због нечега незадовољан.



ЈОВАН КУРСУЛА И ЊЕГОВИ МЕГДАНИ

Лична храброст у Првом српском устанку, као и у свим ратовима, била је јако цењена. Међутим, она није нигде дошла до већег изражаја као на мегданима. Мегданије су у извесним тренуцима подизале морал и уливале дух поуздања и регуларним трупама. Један такав случај десио се и са Јованом Курсулом, који је као и Хајдук-Вељко, стекао глас неподељивог мегданије. Карађорђе га је због његових јуначких дела произвео у чин војводе.

најжалије било кад је изгубио једног доброг вранца. Некако у то време, Курсула се упутио у Тополу неким послом до Карађорђа. Када га је овај видео нерасположена упитао га је:
— Како си, брат Јово?
— Ето, како ме видиш. Зло, господару.

После тога, Курсула је остао на ручку код Карађорђа, а затим се на „Стрину“ радостан, упутио кући.

Мегдан на Варварину

На Варварину је 1810 године извојевана над Турцима једна од одлучујућих битака у Првом устанку. Поред осталих јунака, ту се нарочито истакао Јован Курсула.

Пре него што је почела отсудна битка, у пољу се појавио један крупан Турчин на коњу. Са голем исуканом сабљом у руци, заврнутих рукава до рамена, он је стао да позива Србе на мегдан. Али нико не изиђе. Карађорђу то би тешко, те крену кроз логор да тражи Курсулу. Затекао га је позади логора под једним брежуљком; сдео је и пушио.

— Брат Јово, зар не видиш да нас Турчин на мегдан зове? Од толиких јунака нико му не изиђе. Сви се невешти праве.

Јова умах скочи, стави руку изнад очију и загледа се у поље.

— Опрости, господару, ја га нисам ни чуо ни видео, — рече Курсула па се окрену момцима и додаде: — Момци, брзо ми доведите „Стрину“.

Чим су му довели бедевију, Курсула по обичају запали чибук и вину се у седло, па ходом, мирно и хладно, крену у поље према мегданији. Кад му се примакао, мирно је истресао чибук и заленуо га у чибуклуку, затим је муњевито истргао сабљу и јурнуо на Турчина. Када га је турски мегданија изблиза угледао, јако се уплашио. Не смејући да изиђе на мегдан са сабљом, он је на Курсулу опалио из кубуре. Видећи да га није погодно, окренуо се и нагао да бежи. Али се Курсула надао за њим на бедевији и пред самим турским логором, на очиглед и Турака и Срба, отскао му главу. Затим је подигао отсечену главу, ухватио Турчиновог коња и, пушећи, вратио се у српски логор. На Турке је овај Курсулин подвиг учинио силан утисак; били су запрепашћени. А српска војска, охрабрена и потстакнута, сутрадан је отпочела по-

бедоносну борбу на Варваринском Пољу.

Последња борба

Скоро целу 1813 годину Курсула је провео на Делиграду. Једнога дана био је изашао из великог шанца на својој бедевији и упутио се у предњи шанак до војводе Новићића. Пред шанцем је сјахао бедевију и дао је сензу. Док је он разговарао с Новићићем, Турци изврше страховит напад. Курсула је одмах потрчао према излазу из шанца, али тек што је изашао, видео је да му нема бедевије. Сенз се био препао и побегао са „Стрином“. Турци уто пресеку пут Курсули. Он потегне сабљу и стане да крчи пут према главном шанцу српске војске. У тој борби задобио је седамнаест рана; најтежу му је задао један Турчин који му

је зарио копље у груди. Копље се заломило Курсули у грудима и он тако однесен кући. Ране су биле смртоносне.

На смртној постељи упитали су јунака жали ли за чим.

— Добрих сам се коња најхао, дивна оружја наносио и непријатељских глава насекао. Ничега већ нисам жељан. Најжалије ми је старе мајке, а жао ми је и што ми се не деси „Стрина“ кад он изађо из шанца да се пасјака насече.

То су биле последње речи славног мегданије. На гробу му стоји плоча са овим натписом: „Овде почива Јован Курсула војвода, који је храбар војник био... Поживе 45 година. Донешен је рањен из Делиграда, представи се 16 августа 1813 године.“ Б. Ђ. П.



Јован Курсула

— А зашто, Јово?

— Поједоше ми пси (Турци) мога вранца, отсекоше ми моја крила, па сад пешке блато газим.

Док су они тако разговарали, Карађорђе заповеди да се опреми једна бедевија арапске крви и да се изведе у двориште.

— Дела, брат Јово, опробај је, да видимо каква је.

Тапшући и милајући бедевију, Курсула је обилазио око ње, а кад Карађорђе навали да узјаше, он се вину у седло и, не затежући дијигне, у једном маху прескочи паљисад авлије, па се убрза, опет преко паљисада врати натраг.

— Добра је да је боље нема, господару, али је зла као моја стрина.

— Е, Јово, ја ти „Стрину“ поклањам. Она баш и јесте за таква јунака.

Мегданија из Доње Горијевнице

Јован Курсула родио се у селу Доњој Горијевници, Љубишко-трајански срез, 1768 године.

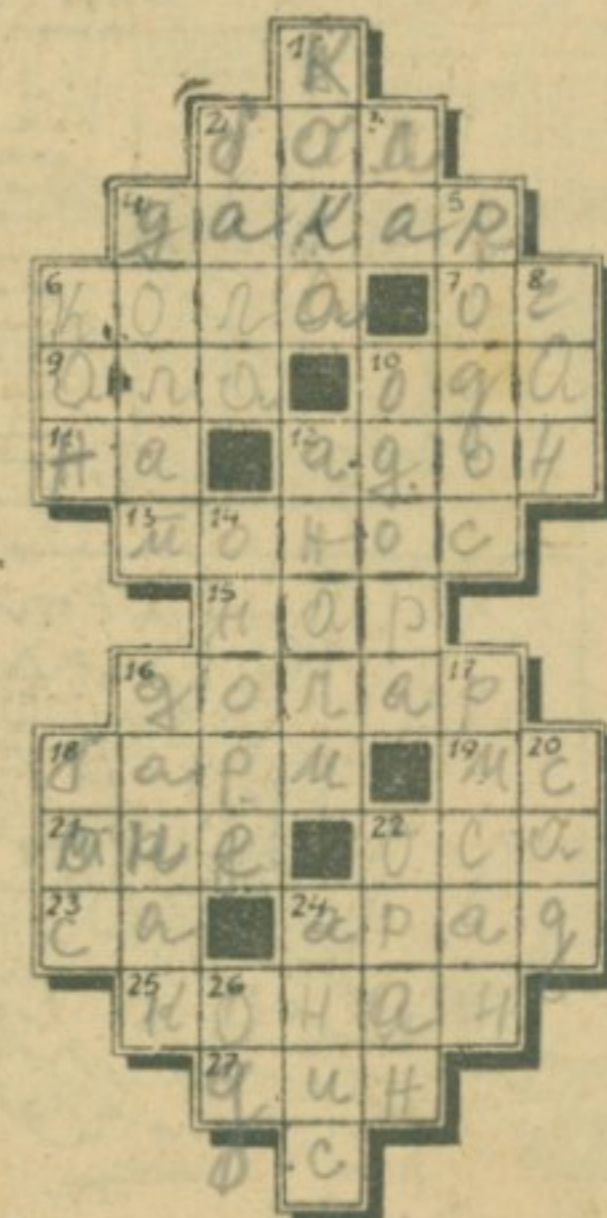
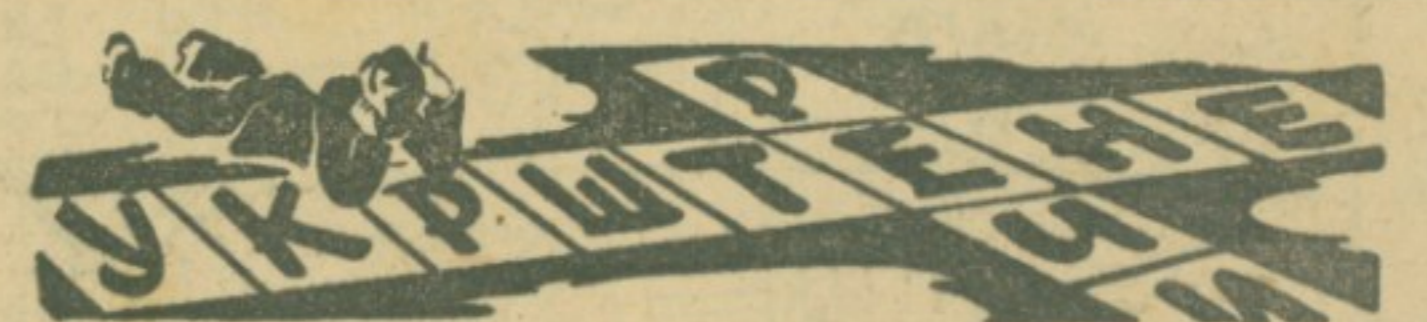
Када је букнуо устанак, он се нашао међу првима који су напали на Чачак и Карановац. Припадао је војсци којом је командовао војвода Лазар Мутап. После тога он се борио где год је био позван и с Турцима делио мегдане. Власт никакви за себе није тражио, а није хтео ни да је прими. То га није привлачило. Једини његов циљ био је да очисти земљу од Турака. Међутим, иако војник, он се није придржавао војничке дисциплине. Желео је да буде независан.

Курсула је волео добре коње и многе је јахао. Сабљу није носио о бедрима као други, него на леђима, тако да му је балчак вирио изнад левог рамена. Људи су се дивили с каквом је бранином ваздио сабљу и враћао је у корице. Био је јунак над јунацима, али није био ни способан ни вољан да војску води. На мегдан је излазио пушећи чибук, који би метнуо у чибуклуку тек онда када би се нашао пред противником.

Широкоплећ, смеђе косе, бела лица и пуних образа, Курсула је био пригљав и валда зато љутљив и замисљен. Скромност је била његова врлина. Највеће му је задовољство било да на коњу, са исуканом сабљом у десници, улети међу Турке. У бој пешке никада није истрчао.

Како је добио бедевију „Стрину“

Под Курсулом је у бојевима пало много добрих коња, али му је



воће; 16) страна монета; 18) град у Италији; 19) место у Малој Азији где је Александар Велики победио Дарија; 21) показна замесница; 22) осовина; 23) заједно; 24) град у Ердељу; 25 име творца Шерлока Холмса; 27 јединица за мерење силе;

Усправно:

1) Пристаниште у Јемени познато по извозу кафе; 2) дењак; 3) нота; 4) уређај за наводњавање; 5) острво у Јеђејском Мору; 6) град у Француској; 8) спавање; 10) одећа; 12) летопис; 14) име великог француског писца; 16) порез; 17) место у Боки Которској; 18) необувен; 20) одмах; 22) град у Алжиру; 24) зачин; 26) предлог

РЕШЕЊЕ УКРИШТЕНИХ РЕЧИ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно:

1) мат; 4) пират; 6) вали; 7) Ра; 9) Ира; 10) хар; 11) ам; 12) Пива; 13) Авала; 15) Ири; 16) осам; 18) Оран; 19) во; 21) рак; 22) сив; 23) он; 24) база; 25) обала; 27) ала.

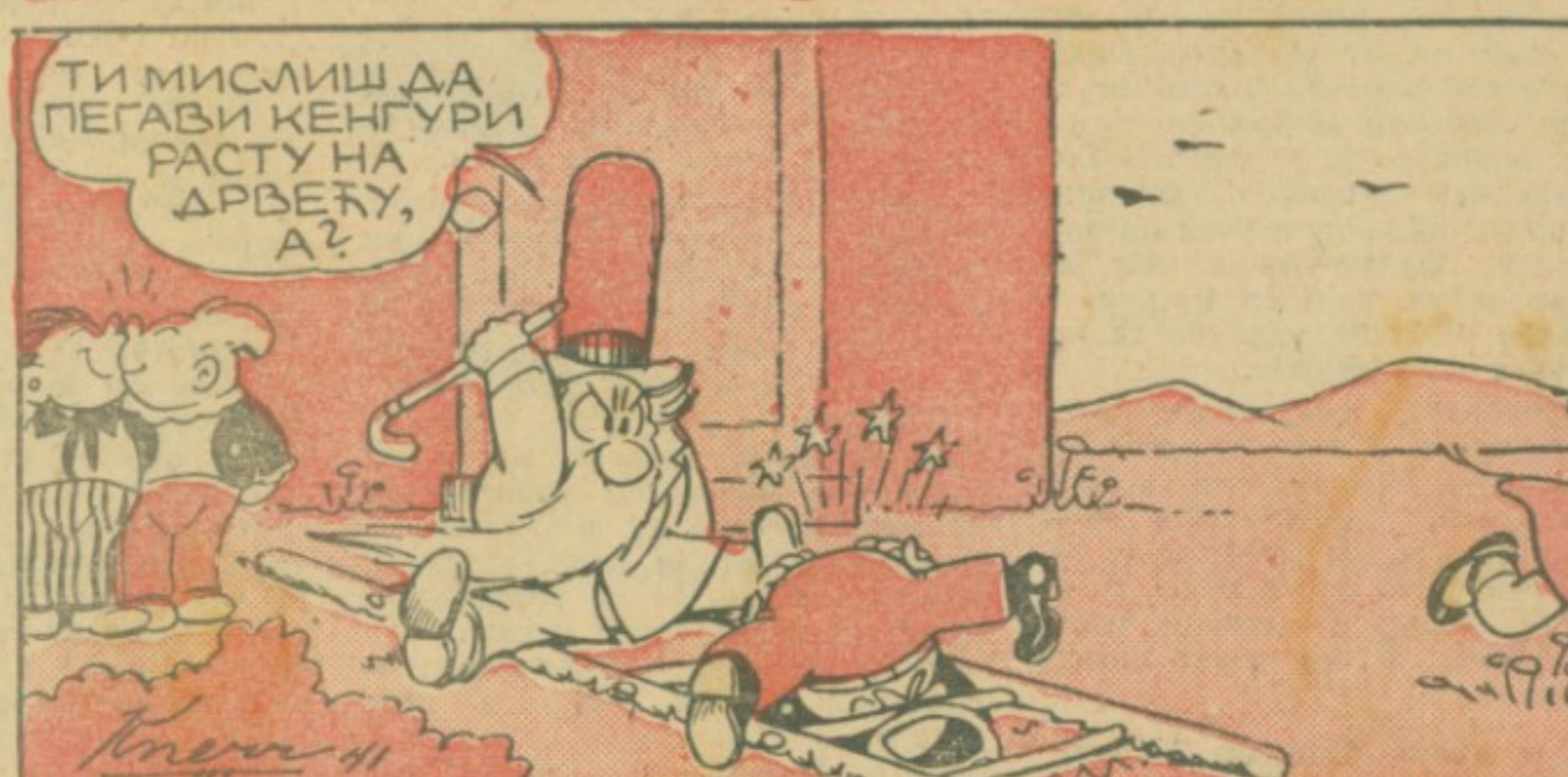
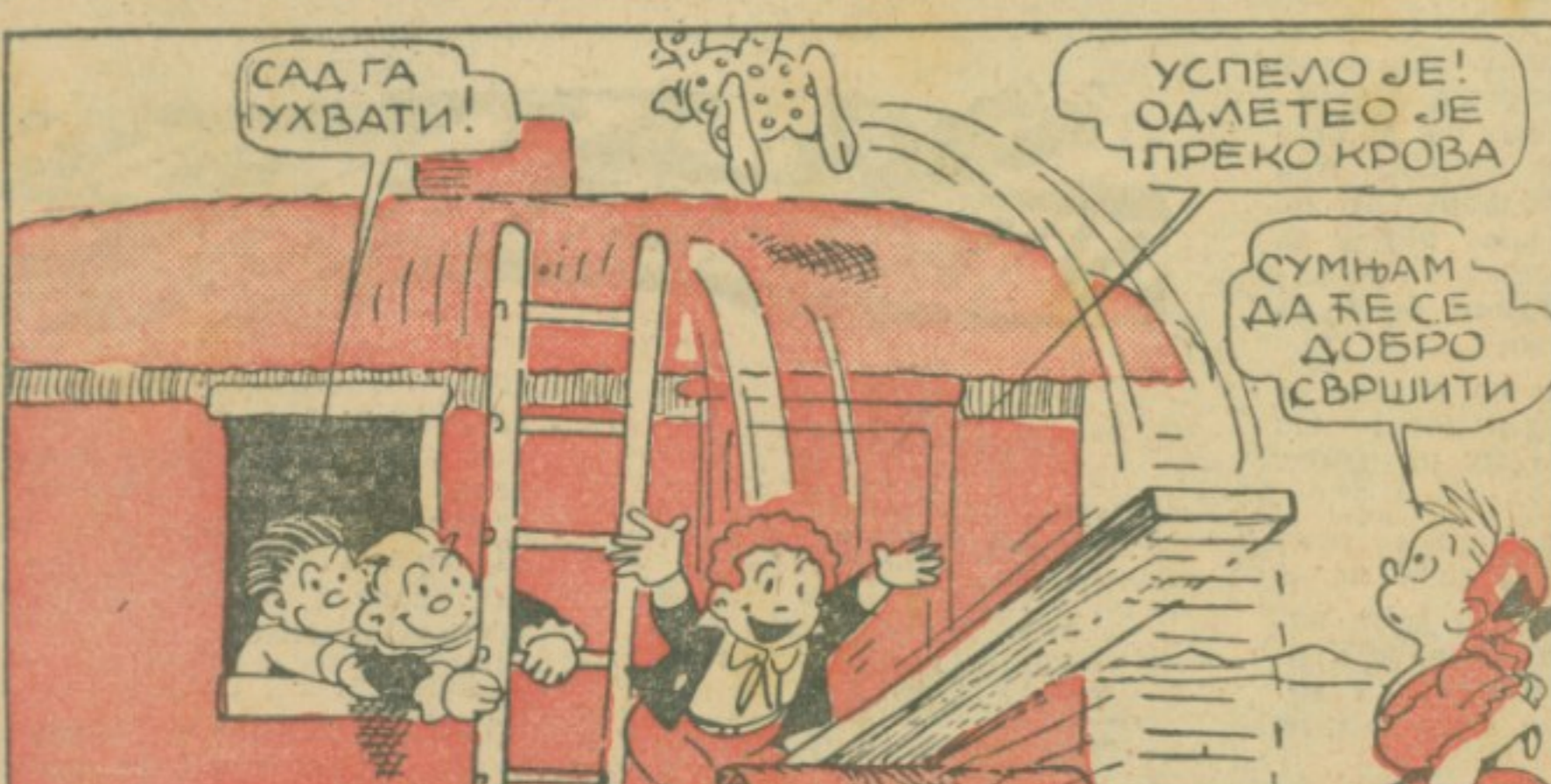
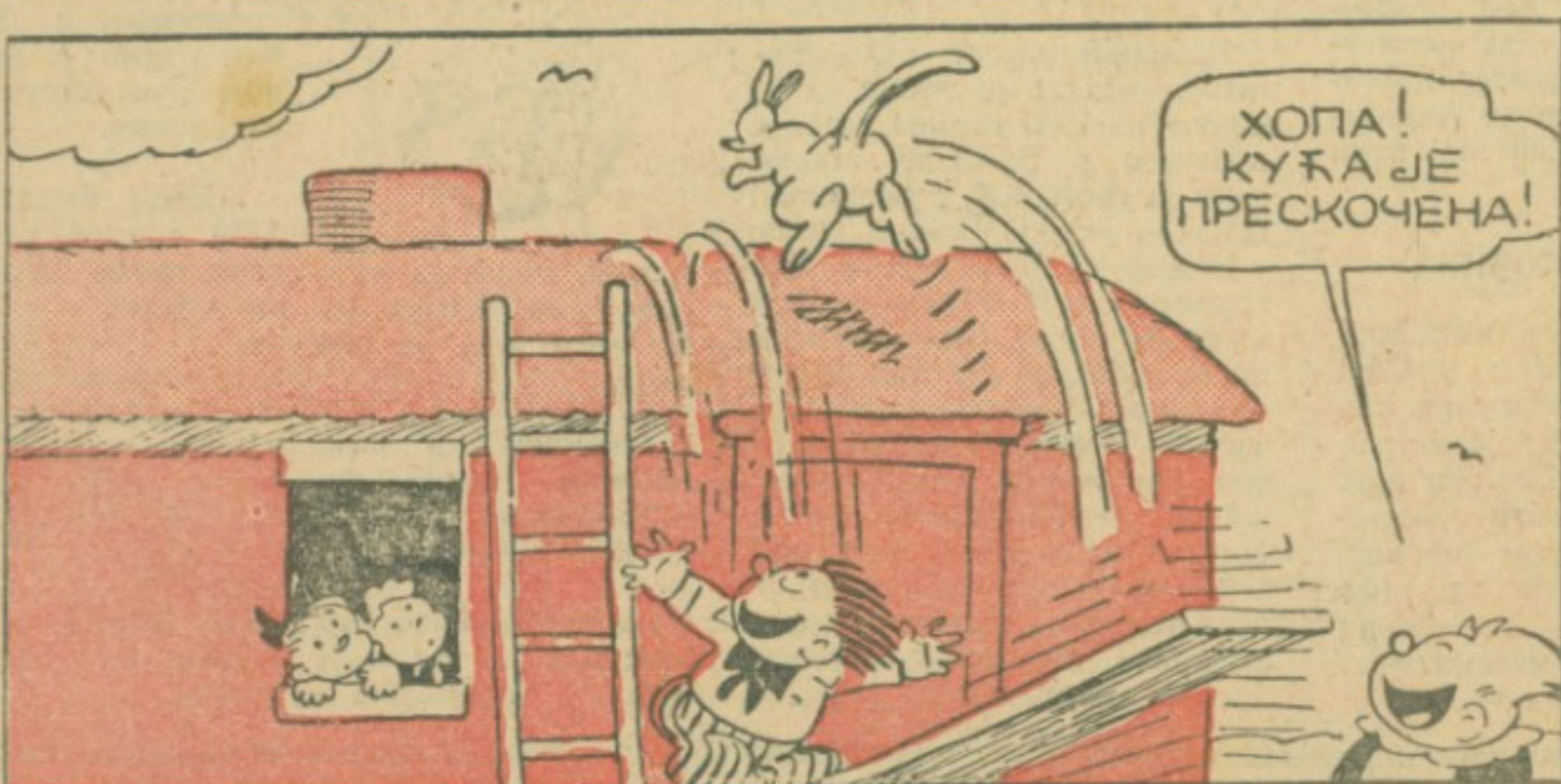
Усправно:

1) мила; 2) ари; 3) та; 4) Парма; 5) трава; 6) виа; 8) ара; 10) њилми; 12) паран; 14) висак; 16) орано; 17) авиза; 18) орп; 20) ова; 22) сала; 24) бал; 26) Ба.

Водоравно:

2) патња; 4) град у Сенегалу; 6) полуострво на северу Европе; 7) инсекат; 9) змај; 10) песма одушљивања; 11) предлог; 12) феичански бог; 13) гордост; 15) јужно

20 животи Биџа и Буте



Сопр. 1941, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved